

- [Intervjui](#)
- [Scena](#)
- [Komentari](#)
- [Ekologija](#)
- [Reportaže](#)
- [Izdvojeno](#)
- [Ljudi](#)
- [Portreti](#)
- [Voda](#)
- [Zdravlje](#)

[HRVATSKA / POLITIKA / Život u mraku 21. stoljeća bez osnovne infrastrukture](#)

Predrag Burza, načelnik općine Ervenik: Za vjetroelektranu Krš Padene učinili smo sve što smo kao općina mogli, ali to nismo radili ni za čije lijepe oči, nego za interese općine, a nismo dosad dobili ni lipe!

[Davorka Blažević](#) • 02/12/2020 u 20:09 •

Sviđa mi se 81 Pod

Predrag Burza, načelnik općine Ervenik, diplomirani ekonomist po struci, jedan je od onih koji ne znaju za godišnji odmor. "Nije da se hvalim time", reći će, "ali u svojih 50 godina života nikad nisam ni dana bio na godišnjem odmoru, pa tako ni za ovih sedam i po godina otkako sam na funkciji načelnika općine". Ervenik je odnedavno postao poznat i široj javnosti po kontroverznoj vjetroelektrani Krš Padene koja je "stajala glave" i bivšu državnu tajnicu u Ministarstvu uprave, dugogodišnju kninsku gradonačelnicu Josipu Rimac, zbog njezine involviranosti u taj mega projekt težak 240 milijuna eura. Vjetropark investitora Lager Bašića (vlasnik, Milenko Bašić je u bijegu od hrvatskog pravosuđa) već naveliko proizvodi i prodaje struju iz vjetra s erveničkih goleti, a da općina dosad još nikakvog financijskog efekta od toga nije osjetila. No, to je posebna priča...

Foto: TRIS/A.Tešić

S načelnikom općine **Ervenik**, **Predragom Burzom** razgovarali smo ponajviše o životu malobrojnog stanovništva na tromeđi (Dalmacija- Lika – Bosna), bez osnovne komunalne infrastrukture (struja, voda, asfalt...) u "mraku 21. stoljeća". Nije ovdje život lak, a nije bogme lako ni biti načelnik.

Velika je to općina, 212 kvadratnih kilometara površine, a kako slikovito kaže **Burza**, s jednog na drugi kraj općine treba vam proći 50 kilometara, od mjesta **Ervenik** do mjesta **Oton**, rubnih općinskih naselja. Ne tako davno, negdje 90-ih godina, samo u **Erveniku** je živjelo oko 4500 ljudi, a po zadnjem popisu stanovništva iz 2011. bilo ih je 1105. Realno nema ih više od 800-900, no to se prvi čovjek općine ne usudi decidirano tvrditi jer, kako veli, puno je ovdje ljudi u fluktuaciji.

Uz Civiljane, najnerazvijenija općina

Općina ima pet centralnih naselja: **Ervenik**, **Mokro Polje**, **Padene**, **Radučići** i **Oton**. Uz **Kistanje**, najveća je općina u **Šibensko-kninskoj županiji**. A uz **Civiljane**, koje čvrsto drže zadnje mjesto, i najnerazvijenija je to općina u **Hrvatskoj**.

Nekad je u centar općine, **Ervenik**, dnevno dolazilo 450 ljudi na posao, a danas bi ih bilo teško toliko zbrojiti u cijeloj općini kao stalnih stanovnika. O nekadašnjem životu koji je bujao u općini **Ervenik** dostatno govore tri škole u centru, a danas od ukupno 55-oro djece, 35-oro ih je školske dobi i nastavu pohađaju (od 1. osnovne do 4. srednje) u **Kninu** i **Kistanjama**, uz organizirani prijevoz. Čak 67 posto stanovništva je staračko.

Općina ima čak 8 groblja, a da nije javnih radova, ne bi ih imao tko održavati. **Ervenik** ima i šest crkava (jedna katolička i pet pravoslavnih), bio je tu i pogon zagrebačke trikotaže **Ponos**, imali su dvije zgrade za učitelje, poštu, dvije mesnice, dva restorana, dvije trgovine u mjestu, koje je sjedište današnje općine. Hoće li se ikad više **Ervenik** vratiti na te brojke i tu razinu života od prije rata, **Burza** ne bi pogadao. Umjesto toga tek sliježe ramenima i kaže: Svi smo mi u božjim rukama. Ako se, ne samo u **Hrvatskoj**, nego u cijelom svijetu, ne osvijesti važnost sela, kao zdravog, očuvanog prirodnog okruženja s velikim razvojnim potencijalima, onda sigurno **Ervenik** neće ni na stare staze, kamoli još ambicioznije od toga.

Moglo bi se, smatra, puno učiniti za ove pasivne krajeve, prije svega izmjenama **Zakona o poljoprivredi**, kroz izravne poticaje koje bi kao benefit uživali oni koji žive

na manje razvijenim i udaljenim područjima. Kao što to razvijeni svijet odavno radi...

-Moja je zamisao da bi bilo dobro promijeniti **Zakon o poljoprivredi** kad su u pitanju izravni poticaji. Tri su načina: Prvo, da se kolač kojeg imamo za poticajne mjere, raspodjeli tako da bude diferenciran u skladu sa stupnjem razvijenosti, ako želimo ravnomjeran razvoj. Drugo, da svi poticaji budu na rezultat, a ne na površinu. Da li je to litra maslinova ulja, litra vina, janje, sir, litra mlijeka, svejedno, bitno je da vam poticaj dolazi na rezultat. Treće, ukoliko postoje, da se nemilosrdno stane na kraj fiktivnim poticajima. Tako bi se postiglo da oni krajevi koji su u problemima, kao što smo mi, budu interesno stimulirani, da se ljude koji tu žive, ili bi se htjeli vratiti, motivira da se bave konkretnim poslom, kako bi znali zašto to rade i da to što čine ima smisla- iznosi nam svoju viziju razvoja općine njezin načelnik.

Izvolite držati stado ovaca, baviti se poljoprivredom i svi ste dobro došli u **Ervenik**, poručuje, uvjeren da bi tako postigli brz i vidljiv razvojni efekt. Najgora je opcija, smatra, da ljudi žive od socijalne pomoći i drugih davanja države, i da tako čekaju svoj biološki kraj. A ako u općini nemate osnovne komunalne uvjete, ako nemate vode, puta, posla, što vas može potaknuti da dodete živjeti ovdje?

Foto: TRIS/A.Tešić

Krš Padene

Ingerencije lokalne samouprave su vrlo ograničene. Kao i raspoloživa sredstva.

-Nemamo vodovod, ali ljudima vodu, kad im ponestane u bunarima, dovezemo vatrogasnim cisternama, po normalnoj cijeni. Kao općina možemo maksimalno raditi na tome da ljudima dovedemo asfalt, da **OPG**-ovima podijelimo neka sredstva, našoj predškolskoj djeci platimo punu ekonomsku cijenu za vrtić, tako da ni kuna ne ide na teret roditelja. Ali, tu, uglavnom, prestaju naše ingerencije. Ne možemo reći da nemamo pomoć države. Imamo. Ali, ako hoćemo da život u ruralnim sredinama opstane i da se ljudi vrate, to više nije na nama, nego na nacionalnoj politici- ističe **Burza**, izražavajući nadu da bi u tom smislu **Vlada** uskoro mogla, poput **Projekta Slavonija**, donijeti i **Projekt Dalmatinska Zagora**, s odgovarajućim fondom, što bi, kaže, bilo vrlo ohrabrujuće.

Nažalost, toliko godina nakon rata u općini **Ervenik** još uvijek je prioritet elementarna komunalna infrastruktura. Voda i asfalt.

-Nešto smo vodovoda i napravili, ali još je puno posla pred nama, pogotovo s asfaltom- priznaje **Burza**.

Zvuči nevjerovatno da općina još nikakve benefite od mega vjetroelektrane **Krš Padene** nije osjetila. A od početka su projektu davali potporu, pomagali investitoru gdje god su mogli, nije ovdje bilo ni disonantnih tonova, ni otpora stanovnika. Svi su u tim grdosijama vidjeli neku šansu za bolji život na ovom području.

Općina je sudjelovala u razgovorima o izgradnji vjetroelektrane **Krš Padene** od početka "jer bez uvrštenja projekta u prostorno-plansku dokumentaciju općine **Ervenik**, projekt se ne bi mogao provesti."

- Išao je zahtjev investitora, radi kojeg smo pokrenuli izmjene i dopune prostorno-planske dokumentacije, ona je usuglašena sa županijskom, ali se naknadno, zbog tehničkih izmjena dimenzija i snage vjetrenjača, išlo na još jedne dopune, i slijedom svega toga investitor je dobio građevinsku dozvolu i gradio. Shvatili smo da od nečeg moramo živjeti, a s obzirom da se nalazimo u zaštićenom području **Natura 2000**, možemo se baviti samo s pet djelatnosti: ugostiteljstvom, turizmom, stočarstvom, poljoprivredom i obnovljivim izvorima energije. Stoga smo podržali taj projekt i uvrstili ga u prostorno- plansku dokumentaciju općine. Ali, mi to nismo radili radi ničijih lijepih očiju- uvjerava nas načelnik- nego radi toga da kao općina imamo neke koristi od toga, a benefiti su trostruki. Kroz komunalni doprinos, komunalnu naknadu i kroz naknadu za proizvedenu električnu energiju, a to je 1 lipa po kilovatu. No, ništa od toga ne možemo ostvariti dok vjetropark ne dobije pravomoćnu uporabnu dozvolu. A evo, četiri su dobili privremene, od prosinca 2019. do konca travnja 2020., a nijednu pravomoćnu, pa ni općina još nije, od 36 vjetrenjača goleme snage i iznimno velike proizvodnje, inkasirala ni lipa!

Burza nam nije mogao kazati kolika bi bila ukupna godišnja naknada koju bi trebali ostvarivati od **Krš Padena**, ali prema nekim istraživanjima, riječ je o 3-4 milijuna kuna godišnje. Što bi sve ova nerazvijena općina s tim novcem mogla učiniti?! Načelnik ne želi ni pomisliti da bi se moglo dogoditi da investitor izbjegne plaćanje obaveza prema općini i tvrdi da bi u tom slučaju sudskim putem utjerivao dug, i iskoristio sve zakonske mehanizme kako bi se općina naplatila. Nimalo utješna mu nije činjenica da **Lager Bašić**, čija vjetroelektrana **Krš Padene** ima ukupno 48 vjetrenjača, od kojih je 36 na području općine **Ervenik**, a 12 na području **Grada Knina**, nije do danas ni kune naknade platio ni **Kninu**. Zapravo, to samo pokazuje prezir i omalovažavanje investitora prema lokalnoj zajednici čije resurse obilato i, zasad besplatno, koristi...

Foto: TRIS/A.Tešić

Travice

Zamislite da svake godine imate samo od vjetroelektrane 4 milijuna kuna, u što biste ih utrošili, pitali smo načelnika **Burzu**.

– Kako sam rekao, uz **Civljane, Ervenik** je najnerazvijenija općina u **Hrvatskoj**. Ali, ako vam kažem da smo mi u županiji najučinkovitiji po pitanju oplodivanja novaca, onda bi mogli i sami pretpostaviti koliko ćemo s tim novcem od vjetroelektrane ubrzati razvoj. Od države imamo pomoć oko 3 milijuna, ali je naše izvršenje proračuna 10-12 milijuna, i to bez sredstava koja ne idu preko našeg računa. **Američka vlada** nam je pomogla da napravimo 12 kilometara vodovoda, ali oni su raspisivali natječaj i direktno izvođačima i nadzoru plaćali. To je iznosilo oko 5- 6 milijuna. Nedavno je rekonstruiran dovodni vod od **Miljacke** do pruge, 2,5 km, ali su to **Hrvatske vode** direktno platile izvođaču, šibenskom **MIAB**-u. Preko europskih mjera smo 2017.- 2018. napravili 25 kilometara asfalta u općini. Imamo ukupno oko 190 kilometara nerazvrstanih cesta, i kako vidite, još je puno toga ostalo za asfaltirati- kazao nam je **Burza**, dodajući da će općina, kad dobije sredstva od **Krš Pađena** (“ako Bog da”, veli) itekako znati kako ih utrošiti.

Samo za ilustraciju, navest će primjer naselja **Travice** koje se nalazi na pola puta između **Ervenika i Mokrog Polja**, na županijskoj cesti ukupne dužine 6,5 kilometara. Dakle 3.255 metara s jedne strane, ili isto toliko s druge , treba asfaltirati da bi se došlo do **Travica** gdje ljudi žive i imaju svoje potrebe, ma koliko ih se zanemarivalo...

Travice su jedno od naselja koje je u najkritičnijem infrastrukturnom stanju. I tih 6,5 kilometara ceste je baš zato prioritet općine. Samo treba biti realan, napominje načelnik, jer jedan kilometar asfalta , po skromnim cijenama, je bar 350 tisuća kuna! Da im asfaltom dodete samo s jedne strane, potrebno je osigurati 1,1 milijun kuna, za cijelu dionicu oko 2,5 milijuna. A **Travice** nisu usamljeni primjer.

– Imamo i tri naselja u **Otonu: Mišljeni, Devrni i Karanovići**. Nešto više od kilometra iznimno teškog puta bi morali asfaltirati. Naravno, može se to napraviti, ali to itekako košta- pomalo će rezignirano.

Rak rana Ervenika je cestovna infrastruktura

Voda je manji problem. Rekonstruiran je dovodni vod koji je bio od starih čeličnih, zahrđalih cijevi gdje su gubici vode bili i do 90 posto. Agilnošću općinske uprave, kaže **Burza**, uz pomoć zastupnika **SDSS**-a i razumijevanje **Hrvatskih voda**, uspjeli su taj vod završiti i sve što sad imaju je novo.

– Imamo taj dovodni vod, imamo gravitacijski vod, od vodospremnika do hidranta, sekundarna mreža razvučena je kroz **Radučić**, 12 kilometara, i sve je to novo. Kad to završimo, onda idemo pomalo dalje. Kad je voda u pitanju, imamo prijelazno rješenje s cisternama koje ljude snabdijevaju redovito. Ali koje je prijelazno rješenje kad nemate asfalta?- pita i nas i sebe načelnik.

Srećom, sa strujom **Ervenik** nema problema. Imali su jedan slučaj, ali je problem nedavno riješen sa solarnim panelima i sad, i taj zadnji čovjek koji je živio u mraku, ima struju i zadovoljan je.

Rak rana **Ervenika** je , kako veli načelnik općine, cestovna infrastruktura. No, **Burza** se ufa u dobru suradnju osobito s **Ministarstvom regionalnog razvoja** koje je razvilo nekoliko vrlo dobrih, jednostavnih, transparentnih i dostupnih programa za jedinice lokalne samouprave. Jer, europski programi su, žali se, prekomplikirani, u proceduralnom smislu iracionalni, traži se “dlaka u jajetu” i zato to traje i traje...

-Nama su **Amerikanci** radili sekundarnu vodovodnu mrežu. Znate koji su bili njihovi uvjeti natječaja? Pet stavki: pismo preporuke, vlastiti CV, menadžment i njegove reference, radna snaga u smislu zadovoljstva i sigurnosti radnika, i cijena.. A kod nas su kriteriji: cijena 90 posto, i 10 posto garantni rok, i tu priča završava. Ti su nas američki investitori pitali samo jedno: imamo li mi nešto reći sa svoje strane. I ja, kao iz topa kažem: Vi raspisujete natječaj, imate svoje kriterije, i mi smo time zadovoljni, a naša je želja da za izvođača angažirate neku lokalnu firmu, po mogućnosti iz naše županije, i kad su u pitanju radovi i nadzor, jer te ljude poznajemo, dobro surađujemo, i rado bi da to rade domaće firme radi poticanja domaće proizvodnje. I oni su to uvažili! Izabrali su za izvođače **MIAB iz Šibenika**, i **Geo-Map iz Drniša** za nadzor, a tko se sve javio mi i ne znamo. Projekt je završen, 12 km sekundarne mreže je napravljeno i mogu reći da je to ogledni primjer kako treba raditi. Oni koji nisu imali vodu, dobili su je, radila je domaća tvrtka, domaći radnici, kupljen je domaći repromaterijal iz **Drnišplasta**, a novac je došao iz vani. Znači, to je izvoz, jel' tako- zadovoljno će.

Foto: TRIS/A.Tešić

Turizam kao šansa

Predrag Burza vjeruje u razvojne šanse svoje siromašne, raseljene općine. Vidi ih u ugostiteljstvu i turizmu, ponajviše. Jer, **Ervenik** je s 44 posto svoje površine unutar **Parka prirode Velebit**, a s 3 posto se dotiče i **NP Krka**.

– Nitko ne zna što nam pandemija donosi, ali ukoliko bi se normalizirala situacija, ja ovdje vidim svijetlu budućnost- pun je optimizma. Najavljuje izmjene prostornog plana općine kojima će biti predviđena i izgradnja sportskog aerodroma u **Erveniku** za razvijanje elitnog turizma. Uvjeti za to postoje, postoje i ljudi i resursi, tvrdi. Obnovili su i jednu staru mlinicu koja je povijesna baština nesvakidašnje ljepote, i kad je vide turisti, ne mogu od čuda, kaže načelnik. Turizmu su se ozbiljnije, priča nam, počeli baviti od 2017. kada im je došlo pet autobusa, 2018. ih je bilo 15, a 2019. čak 40. To su gosti iz cijele **Europe**. Ove, 2020. bilo je predviđeno 80 autobusa. Ali, umjesto turista, došao je covid...

Zanimljivo je saznanje da su ljudi u nerazvijenim, siromašnim i slabo naseljenim krajevima u pravilu puno srdačniji, optimističniji, vedrija duha, od onih koji žive u razvijenijim sredinama, s višim standardom. No, staro je to pravilo, tko ima malo, malo i traži, a tko ima puno, tome nikad nije dosta...

Foto: TRIS/A.Tešić

Svidi mi se 81 Pod